

INNEHÅLL:

BESLUT "NATURRESERVAT SVINVALLEN": 1990-12-17
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT SVINVALLEN": 1990-12-17
REGISTRUPPGIFTER "NATURRESERVAT SVINVALLEN"

LÄNSSTYRELSEN KOPPARBERGS LÄN
Miljövårdsenheten

BESLUT: 1990-12-17
DNR: 2311-9597-90 (2062)

BILDANDE AV NATURRESERVATET SVINVALLEN, MORA KOMMUN

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn: Naturreservatet Svinvallen
Kommun: Mora
Socken: Mora
Läge: Ca 7 km norr om Mora, 300 m väster om vägen Mora-Våmhus
Kartblad: Ekonomiska kartbladet 14E 4f
Gräns: Innerkanten av den punktstreckade linjen på bifogad karta, bilaga 2
Fastighet: Fastighetsbeteckning: Litt Ln under pågående omarrondering
Fastighetsägare: Området är utlagt för lantbruksnämndens räkning i samband med omarronderingen i Våmhus-Bonäs
Areal: 28 ha
Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen i Kopparbergs län.

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Svinvallen är en del av Morafältet vilket är Skandinavien's största fossila flygsandfält.

Den typiska vegetationen i området utgörs av hedtallskog med föga eller inget buskskikt samt ett lavrikt bottenskikt. Marken är näringsfattig samt har en liten vattenhållande förmåga vilket gör att inslaget av örter är mycket lågt.

De öppna sandmarkerna hyser en värmeälskande flora och fauna. Bland de växter som funnit sin nordligaste utpost inom Morafältet kan nämnas såpörten (*Gypsophila fastigiata*).

Inom Svinvallen förekommer flera värmekrävande djurarter. Den mest kända är sandödlan som betecknas som utrotningshotad i mellansverige. På de öppna sandfälten har också gråmyran sin nordligaste lokal. Den har specialiserat sig på att leva i glest bevuxen sandmark. Ytterligare insektsarter som förekommer i sandmarkernas tidigaste igenväxningsfas påträffas inom Svinvallen.

OMRÅDETS BETYDELSE OCH BEHOV AV SKYDD OCH VÅRD

I Länsstyrelsens naturvårdsprogram har Morafältet betecknats med klass I, d.v.s högsta värde. Området har med hänvisning till det naturvetenskapliga värdet av det sen-glaciala deltat med delvälutvecklade dynlandskapet beslutats vara riksojekt för naturvården. Bonäsheden, som är en del av Morafältet och i vilket Svinvallen ingår, är landets största helt sammanhängande dynfält.

Området är geologiskt intressant främst genom det välutvecklade dynlandskapet. Det är zoologiskt intressant som biotop för

de värmekrävande arterna sanddöda och gråmyra, som båda har en av sina nordligaste utposter på Svinvallen. Insektsfaunan innehåller ett flertal specialiserade och sällsynta arter. Det är botaniskt intressant p.g.a. förekomsten av såporthen vars närmaste växtlokaler finns på Öland och Gotland. I övrigt växer såporthen främst i sydösteuropas stäppområden. Området har allmänekologisk betydelse på grund av förekomsten av sandmark i tidig igenväxningsfas. Värmeälskande och konkurrenssvaga växter och djur trängs snabbt ut av skogsarterna om skogen tillåts sluta sig.

ÄRENDETS BEREDNING

Frågan om reservatsbildning väcktes av Länsstyrelsen 1984. Området ingår i Morafältet som är av riksintresse för den vetenskapliga naturvården och för friluftslivet.

På initiativ av Länsstyrelsen inlöste Lantbruksnämnden området i samband med omarronderingen i Våmhus-Bonäs.

Statens naturvårdsverk, Mora kommun, skogsvårdsstyrelsen, Lantbruksnämnden, vägförvaltningen och naturskyddsföreningen i Mora har tillstyrkt reservatsbildningen.

Mindre ändringar i skötselplanen har gjorts med anledning av skrivelser från statens naturvårdsverk och naturskyddsföreningen i Mora.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Det beskrivna området som avgränsas med innerkanten av en streckad linje på bifogad karta (bilaga 2), bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedom om landets natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964: 822; omtryckt 1974: 1025) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Svinvallen.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara de speciella biologiska värden som finns i det öppna dynlandskapet samt att bevara en mindre del av det geologiskt intressanta Mora-fältet som ett aktivt flygsandsområde med primär dynbildning. För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976: 484 omtryckt 1987: 939, 9 § därefter ändrad 1988: 715) vilka anges nedan.

A. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNING I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHETEN INOM RESERVATET

Utöver vad som gäller i övrigt är det förbjudet att

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg eller parkeringsplats,
3. anlägga motorbana eller skjutbana eller anordna motor- eller skytteövning eller -tävling,
4. anlägga luft- eller markledning,
5. gräva upp eller plocka örter, mossor eller lavar,
6. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form,
7. utföra röjning, avverkning, skogsodling eller annan skogsvårdande åtgärd eller göra andra ingrepp i vegetationen,
8. anlägga upplag, ställa upp fordon eller tippa avfall.

Föreskrifterna 2 samt 6-8 utgör inget hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är närmare angivna i bifogade skötselplan.

B. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSLAGEN OM SKYLDIGHET

ATT TÅLA VI SST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förplik-
tas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas
för att tillgodose ändamålet med reservatet.

1. utmärkning och upplysning om reservatet,
2. utförande och underhåll av anordning för allmänhetens fri-
luftsliv, nämligen stigar och leder,
3. åtgärder enligt bifogad skötselplan som behöver vidtas för
att behålla de biologiska värdena som finns i det öppna
dynlandskapet.

C. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄN-
HETEN HAR ATT IAKTTAGA INOM RESERVATET

Utöver vad som gäller i övrigt är det förbjudet att

1. framföra motordrivna fordon,
2. cykla i terrängen,
3. gräva upp eller plocka örter, mossor eller lavar,
4. göra åverkan på torra träd eller vindfällen,
5. tälta,
6. rida annan än på särskilt anvisade vägar eller stigar,
7. göra upp eld,
8. medföra ej kopplad hund.

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att

9. insamla djur.

D. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE
NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsför-
valtning m.m. som framgår av skötselplanen, bilaga 3.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Kopparbergs
län.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 4.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet del-
tog landshövding Lilly Hansson jämte ledamöterna Per-Erik
Aarnseth, Bertil Andersson, Karl Boo, Per-Erik Granström,
Lars-Ove Hagberg, Karl-Gustav Holmén, Per Jansson, Eva Kungs-
mark, Bengt Nyland, Olle Olsson, Margareta Rud, Lillemor Rud-
holm, Lennart Thorslund och Nicke Welin-Berger.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Svens-
son, förste länsassessor Stig Holback, avdelningsdirektör
Björn Risinger, miljövårdsdirektör Stig-Åke Svenson och byrå-
direktör Janet Jandér, föredragande.

Lilly Hansson

Janet Jandér

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Detaljkarta
3. Skötselplan
4. Hur man överklagar, blankett 2:1
5. Registeruppgifter

SKÖTSELPLAN

Bilaga 3

UPPRÄTTAD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN
FASTSTÄLLD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN 1990-12-17

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET SVINVALLEN

I ALLMÄN BESKRIVNING

1 ADMINISTRATIVA DATA
(Se förslag till reservatsbeslut)2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER
(Se förslag till reservatsbeslut)

3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Svinvallen är belägen i Mora socken, cirka 7 km norr om Mora och bara några hundra meter väster om vägen mellan Mora och Våmhus.

Svinvallen är en del av Morafältet, vilket är Skandinavien's största fossila flygsandfält. Den del av flygsandfältet som ligger närmast väster om Orsasjön brukar kallas Bonäsfältet, varav Svinvallen är ett litet område mellan Bonäs och Myren. I öster begränsas Svinvallen av den s.k. Bonäslinjen som är Fornsiljans högsta och mest markerade strandlinje. Ovanför denna breder flygsandfältet ut sig med upp till 15 m höga dyner som sträcker sig i NO-SV riktning. Dynsanden härstammar främst från glaciälviala deltabländningar som bildades då inlandsisen smälte bort från Övansiljan och i sällvar avsatte sanddeltan.

Flygsandfältet är huvudsakligen täckt av en lavrik hedtallskog. Marken är näringsfattig och har en dålig vattenhållande förmåga. Buskskiktet saknas medan fältskiktet, där det förekommer, består av lingon, mjölon, ljung och kråkris. Bottenskiktet är lavdominerat.

Framför allt i områdets sydöstra del finns öppna sandmarker där bottenskiktet är sönderbrutet eller saknas helt. Endast spridda låga tallar förekommer på dessa marker. Här trivs såporten (*Gypsophila fastigiata*) liksom sandödlan (*Lacerta agilis*) och gråmyran (*Formica cinerea*). Dessa tre arter, som här har en av sina nordligaste utposter, är värmekrävande och tillhör sandmarkens tidigare igenväxningsstadier. Förutom dessa mer kända arter förekommer ytterligare, till sandmarken knutna, skyddsvärda arter. Det rör sig i huvudsak om värmekrävande och konkurrenssvaga insektsarter som för sin överlevnad är beroende av öppna sandtytor. Några exempel är såpörtmalen (*Caryocolum petryi*), myrarten *Lasius meridiionalis*, vägstekeln *Evagetes dubius* samt grävsteklarna *Nysson niger* och *Mi scophus*arter.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Dynområdet vid Bonäsfältet beskrevs av Forslund som ett synnerligen vackert flygsandfält. Först kring sekelskiiftet bands sanden genom att dynerna täcktes med ris mattor och tall planterades. Att planteringarna lyckades berodde säkert till en del på att skogsbetet upphörde så småningom varvid också skogen kunde självföryngra sig.

Vid storskiiftet kring 1850 avsattes en 500 m bred remsa närmast byn som samfällighet. Området kallades "Svinvallen". På denna remsa var det vid vite förbjudet att fälla den uppväxande skogen eller samla och ta bort nedfallet ris.

3.3 Markanvändning

Svinvallen är till stor del skogsbevuxen och skogsbruk har varit det huvudsakliga användningsområdet. Jakt bedrivs i området. Reservatet ingår i Bonäs jaktvårdsområde. Genom Svinvallen leder flera stigar som används bland annat som motions slingor. En kryssmärkt led korsar reservatet.

3.4 Tillgänglighet

Svinvallen kan nås via mindre vägar från tre håll. Av dessa utgår två från vägen Mora-Våmhus. Den södra vägen startar vid Myren och slutar i en sandgrop strax söder om reservatet. Från norr kan Svinvallen nås om man parkerar vid Bonäs ishockeybana och promenerar ca 500 m utefter en stig som sedan leder rakt igenom reservatet. Från riksväg 70 är det möjligt att nå Svinvallen via en ca två kilometer lång skogsbilväg.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Inom den del av reservatet där ett öppet mosaiklandskap eftersträvas medför ett visst markslitage inga olägenheter. Tvärt om har det en positiv inverkan på den skyddsvärds faunan och florán. Ett alltför starkt besökstryck kan dock givetvis orsaka skador såväl genom slitage på känsliga delar som genom nedskräpning och andra störningar.

3.6 Källuppgifter

Berglind, S-Å. 1988: Sandödlan, *Lacerta agilis*, på Brattförs- heden i Värmland - habitat, hot och vårdåtgärder. Fauna och flora 83.

Bergqvist, E. 1981: Svenska inlandsdyner SNV PM 1412.

Cederberg, B. 1982: Bonäsfältet, en inventering av insekts- livet. Information N 1982: 1 från länsstyrelsen.

Cederberg, B. 1985: Bonäsfältets ändrade ansikte. Natur i för- vandling. Björnramen 5/85.

Forslund, K-E. 1920: Med Dalälven från källorna till havet. Del 1:4.

Lannerbro, R. 1985: Morafältet - en sammanställning av geolo- giska litteraturuppgifter. Information N 1985: 5.

Norrgren, G. & Karlsson, L. Inventering av fauna och flora. Bonäsfältet. Opublicerad.

Olsson, G. 1964: Rullstensåsarna och deras utnyttjande i Kopparbergs län.

II PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Svinvallens höga biologiska värde beror främst på förekomsten av sandmark i tidig igenväxningsfas. Denna naturtyp är svår att bibehålla under lång tid på samma yta.

Målet med skötseln av Svinvallen bör delvis vara att skapa och vidmakthålla ett halvöppet mosaiklandskap där delytor alster- nande åtgärdas, så att de konkurrenssvaga, till de öppna sand- markerna bundna, värmekrävande växt- och djurarterna ges möj- lighet att varaktigt överleva inom reservatet.

Övriga delar av Svinvallen bör lämnas för fri utveckling för att gynna den till den lavrika hedtallskogens sena successions- fas knutna faunan och florán.

1.2 Generella riktlinjer

1.2.1 Hävd av skogsområde

Normalt skogsbruk skall inte bedrivs inom reservatet. Med un- dantag för åtgärder i skötselområde 1 och 2 skall skogen lämnas för fri utveckling.

1.2.2 Skogsbrand

Uppkommer skogsbrand skall normala bekämpningsåtgärder vidtas.

1.2.3 Insektsangrepp

Upparbetning av vindfällan eller insektsangripna träd skall inte ske inom reservatet. Om extrema situationer inträffar får övervägande ske om speciella åtgärder skall vidtas för bekämpning av skadeinsekter.

1.2.4 Jakt

Någon förändring av nuvarande förhållanden är inte aktuell. Jakt skall även i fortsättningen kunna bedrivas.

1.3 Behandling av skötselområden

Beskrivning och karta har delats in i skötselområden.

OMRÅDE 1, ca 2 ha

Beskrivning: Delvis öppet dynlandskap med spridda 6-8 m höga tallar samt enstaka mindre tallar. Bottenskiiktet, som bara delvis är slutet, består av lavar. Spridda plantor av mjölön och ljung förekommer. Såporthen är rikligt förekommande.

Mål: Området bevaras öppet.

Åtgärder: De små tallplantorna rycks upp för att förlänga det nuvarande successionsstadiet.

OMRÅDE 2, ca 8 ha

Beskrivning: Lavrik hedtallskog av varierande ålder. På vissa ställen tämligen gles tallskog med tjockt lavtäck, på andra ställen tät ungtallskog.

Mål: Halvöppen mosaiklandskap med delvis öppna ytor.

Åtgärder: Öppna ytor skapas genom att skogen till att börja med avverkas på någon mot söder sluttande dyn. En del av stubbarna tas bort och lavtäck och hyggesavfallet forslas bort eller bränns. Då förnaskiktet bränns ökar inslaget av örter och gräs i vegetationen samtidigt som andelen öppen sand ökar.

Dessa nyöppningar i skogen bör göras med några års intervaller på platser belägna tämligen nära tidigare öppna dynamiska områden.

På det sättet återskapas ett levande dynlandskap och de konkurrenssvaga, till sandmarkernas tidigaste i genväsningsfaser knutna, starkt skyddsvärda flora- och faunainslagen ges möjlighet till en långsiktig överlevnad.

Åtgärderna bör följas upp årligen med fältbesök och genom en enkel dokumentation. En utvärdering av insatserna bör göras efter ca 10 år. Därefter får man ta ställning till om område 2 bör utvidgas.

OMRÅDE 3, ca 17 ha

Beskrivning: Lavrik hedtallskog av varierad ålder. På vissa ställen tämligen gles tallskog med lavtäck, på andra ställen tät ungtallskog. I dynänkorna har bottenskiiktet inslag av mossor. Där ökar också förekomsten av lingon, kråkbär och ljung.

Mål: Skogen lämnas för fri utveckling. Om insatserna i delområde 2 ej anses tillräckliga kan delar av område 3 komma att behöva överföras till område 2.

Åtgärder: Inga.

OMRÅDE 4, ca 1,5 ha

Beskrivning: Området ligger nedanför Bonäslinjen. I södra ändan finns tidigare hävdad ängsmark. På ömse sidor om sankmarken, som domineras av fräken, björk och sälg, växer en örtrik blandskog.

Mål: Området lämnas för fri utveckling.

Åtgärder: Inga.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRI LUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Målet med skyddet av Svinvallen är framför allt vetenskapligt. Detta hindrar dock inte att området har ett stort värde för

friluftslivet i egenskap av sevärdhet.
Reservatet kan bli ett intressant exkursionsmål och ge utmärkta tillfällen att informera om Bonåshedens unika fauna och flora.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Svinvallen har god tillgänglighet tack vare närheten till vägen Mora-Våmhus.

2.2.2 Parkeringsplatser

Parkeringsplats för cirka 5 bilar bör i ordningsställas vid någon av de tre mindre vägarna som går i närheten av reservatet.

2.2.3 Vandringleder/Information

För att ge besökaren möjlighet att se de speciella naturvärden som finns i området bör en markerad stig anläggas med utgångspunkt från parkeringen. Information bör placeras ut längs stigen. Dessutom bör en allmän informationstavla sättas upp vid parkeringen samt vid de större stigar som leder in i reservatet.

2.2.4 Renhållning/Sanitära åtgärder

Något behov av sanitära anordningar föreligger inte. Eventuellt skräp omhändertas vid tillsyn.

2.2.5 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt svensk standard (SIS 031522) och naturvårdsverkets anvisning.

3 TILLSYN

Årlig tillsyn skall utföras av naturvårdsförvaltaren.

4 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Tillsyn: 2 dagsverken/år.

Engångsåtgärder:

Utmärkning av reservatets gräns, 2,5 km: ca 4 dv.
Anläggning och uppmärkning av stigar samt uppsättande av informationsskyltar: ca 10 dv.
Framtagande av informationsskyltar: 15 000 kronor.
Anläggande av parkeringsplats: 10 000 kronor.

Återkommande åtgärder:

Öppnande av dynområde: ca 20 dv med några års mellanrum
Uppföljning och dokumentation: 1 dv/år.
Utvärdering efter ca 10 år: 5 000 kronor.

4.1 Kostnadsfördelning

Statens svarar för samtliga kostnader rörande tillsyn, skötsel och anläggningar.

REGISTRUPPGIFTER

Bilaga 5

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET SVINVALLEN

Namn:	Naturreservatet Svinvallen
Kommun:	Mora
Socken:	Mora
Läge:	Ca 7 km norr om Mora, 300 m väster om vägen Mora-Våmhus
Kartblad:	Ekonomiska kartbladet 14E 4f
Gräns:	Innerkanten på den punktstreckade linjen på bifogad karta, bilaga 2

2868_Svinvallen.txt

Fastigheter:	Fastighetsbeteckning Litt Ln under pågående omarrondering
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Kopparbergs län
Markägare:	Området är utlagt för lantbruksnämndens räkning i samband med omarronderingen i Våmhus-Bonäs
Areal:	28 ha
Naturtyper:	2 ha öppen sandmark, 24,5 ha tallskog och 1,5 ha blandskog
Landskapstyp:	Skogslandskap
Naturgeografisk region:	Sydligt boreala kuperade områden (28b)
Skyddsmotiv:	Geologiska, zoologiska, botaniska, allmänekologiska
Skyddsföreskrifter:	Indispensabla: A1-A8
8 § NVL, allmänt	Dispensabla partiella: -
	Dispensabla: -
Skyddsföreskrifter produktiv skogsmark:	A7
Planerade anläggning.:	Informationstavl or
Skötselplan:	Föreskrifter under D
Inventeringar:	Se källuppgifter i skötselplanen.